

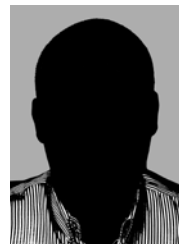
המקצוע הצבאי

בין מקצוע אקדמי למקצוע מעשי

הקצינים בצה"ל מחונכים לחשוב באופן מאוד מעשי ומתקשים לראות את התועלת שבלימודים אקדמיים. הדרך לשנות את גישתם זו היא להוכיח להם שיש לכך ערך מאוד מעשי לעיסוקם היומיומי

בסרטים רבים על צבא ארה"ב מציגים לעיתים את המצב שבו מגיע קצין צעיר לפקד על יחידה ומגלה שהמפקד האמיתי שלה הוא הסמל הוותיק, ואילו הוא, הקצין, נמצא שם על תקן של נותן כיוון בלבד

סא"ל (מיל') ד"ר עדו הכט
מדריך אקדמי במכללה לפיקוד ולמטה
וחוקר במרכז ללימודים צבאיים של
המכללה

מבוא

מאז אמצע שנות ה־80 של המאה הקודמת מושמעת ביקורת רבה על האופן שבו צה"ל מכשיר את קציניו. המבקרים הם בחלקם מתוך הצבא, ובחלקם מחוצה לו, ולא לכולם טענות זהות. עם זאת יש מכנה משותף לרוב הביקורות: הטענה שצה"ל הוא ארגון שמעצם תרבותו מתייחס למקצוע הצבאי כאל משהו מאוד טכני ומזניח לחלוטין את הפן האקדמי שלו. מעיון בדברי המבקרים נראה שהרוב המוחלט של המבקרים סובר שהמקצוע הצבאי הוא בעיקרו ידע מהסוג שנלמד באקדמיה. לטענתם, הידע המקצועי של צבא אמור להיסמך על מקצועות אקדמיים ממדעי החברה והרוח כמו פילוסופיה והיסטוריה.

רבים מהמבקרים משווים את האופן שבו מוכשרים קצינים בצה"ל בחצי שנה של קורס מעשי לאופן שבו, לטענתם, מכשירים קצינים מקצועיים בצבאות המובילים בעולם - במשך שנה (למשל בצבא בריטניה) עד ארבע שנים (למשל בצבא ארה"ב) במסגרת אקדמית. דגם ההכשרה האקדמי הארוך נראה להם התייחסות מקצועית רצינית, ואילו דגם ההכשרה בצה"ל - הקצרה לכאורה - נראה להם לא רציני. אחד המבקרים הציג זאת באמירה: קורס הקצינים של צה"ל אינו מכשיר קצינים, הוא מכשיר מפקדי מחלקה. כמה מהמבקרים אף טוענים שישנה ירידה בהיקף ההצלחות של צה"ל מאז מלחמת ששת הימים, וכי הירידה הזאת נובעת מהאופן הלקוי שבו הוא מכשיר את קציניו.

מסלול ההכשרה לקצונה בצה"ל

אני טוען שהביקורת הזאת שגויה - בעיקר משום שהיא נשענת על הנחות יסוד שלדעתי שגויות ומשום שהנתונים שעליה היא נשענת

שגויים בחלקם. כך, למשל, הטענה שהכשרת הקצין בצה"ל נמשכת רק חצי שנה אינה נכונה. הכשרת הקצין בצה"ל מתחילה ביום הגיוס שלו בבקר"ם. כל הטירונות שהוא חווה, ואשר במהלכה בוחנים אותו מפקדיו אם הוא מתאים להיות מפקד, היא חלק מההכשרה שלו לקצונה. גם הניסיון שהוא צובר בפעילות מבצעית וההכשרה שלו למפקד זוטר כלולים בהכשרה שלו לקצונה, וגם במהלכם בודקים אותו אם הוא מתאים לצאת לפרק האחרון של הכשרת הקצין - הפרק שמכונה "קורס קצינים".

הקצין שמסיים בהצלחה את הפרק האחרון הזה של קורס קצינים עבר תהליך של הכשרה ושל מיון שנמשך לפחות שנה ורבע ולעיתים גם יותר - תהליך שבמהלכו עבר הכשרה מקצועית טכנית מהפשוט למסובך, עבר הכשרה נפשית להתמודד עם הלחצים הנפשיים הצפויים לו בתפקיד המפקד ועבר

האתגר לפתוח את החניכים במכללות הצבאיות לעולם הרחב יותר הוא לא שלהם, הוא שלנו, המורים. התנאי הראשון להצליח בזה הוא להבהיר להם את התועלת המעשית של האקדמיה

כמה בחינות ומיונים שבחנו את התאמתו לעלות למדרגה הבאה. הוא צבר ידע רב מאוד - חלקו הקטן בכיתה, חלקו מחיקוי של מפקדים בכירים ממנו וחלקו העיקרי מהתנסות תחת בקרה של מפקדים בכירים ממנו.

התרגולות והטכניקות הפיקודיות - הטקטיות והניהוליות - שהוא לומד להפעיל במצבי קרב, באימונים וברגיעה לא הומצאו יש מאין. הם עצמם קצה הקרחון של תהליך חשיבה ארוך, של צבירת ניסיון מהרבה מקרים (כלומר מחקר של היסטוריה צבאית עתיקה ועדכנית¹) שנבחנו דרך העדשה של תפיסות ושל תורות ועל סמך

ניסיון להתמודד עם הערכות בנוגע לעתיד. נכון שהקצין הצעיר עצמו אינו שותף בכיר בקביעת התרגולות והטכניקות, אבל מסלול ההכשרה שלו, כפי שהוא קיים היום בצה"ל, מבטיח שבניגוד למקביליו בצבאות "המובילים" (קרי, האירופיים והאמריקניים) - את חלקם הגדול הוא לא למד רק מותרשימים על הלוח או בספר, אלא גם חווה אותם באופן מעשי. בדרך הזאת הוא קיבל תחושה בנוגע למידת הישימות שלהן ובנוגע לאופן שבו - במסגרת המצומצמת שהוא אחראי לה - יש להתאים אותן למציאות המגוונת שבה הוא נתקל בשדה הקרב.

בסרטים רבים על צבא ארה"ב מציגים לעיתים את המצב שבו מגיע קצין צעיר לפקד על יחידה ומגלה שהמפקד האמיתי שלה הוא הסמל הוותיק, ואילו הוא, הקצין, נמצא שם על תקן של נותן כיוון בלבד: הוא קובע את המדיניות, אבל הסמל מכתוב את אופן הביצוע שלה ואף נדרש לחנוך את הקצין. משיחות עם מפקדים בצבאות זרים אני יודע שהתיאור הזה מייצג נאמנה את המצב הטיפוסי בצבאותיהם. לעומת זאת זה אינו המצב הטיפוסי בצה"ל.

מה צריכה לכלול הכשרת הקצין?

אינני טוען שאין ערך ללימוד אקדמי. אני קצין ואקדמאי ואני עוסק בהכשרה אקדמית של קצינים, אבל המקצוע הצבאי הוא בעיקרו מקצוע של עשייה, ורוב הידע שדרוש בו, בוודאי בתפקידי הפיקוד הזוטר, הוא ידע מעשי יישומי. אם כך, כדי לחשב נכון את הערך של הידע האקדמי וכיצד לחבר אותו לעולם המעשי של המפקד בשטח, חשוב, לדעתי, לחזור למהות המקצוע הצבאי ולמרכיבי הכישורים שצריך להקנות למפקדים כדי שיעמדו בדרישות המקצוע.

המקצוע הצבאי עוסק בניהול מלחמות, וכשצבא אינו מנהל מלחמה, הוא אמור לעסוק בהכנות למלחמה הבאה. מה זו מלחמה? אין הסכמה גורפת להגדרת התופעה, אבל מעיון בהגדרות שונות סיכמתי לעצמי את ההגדרה הבאה: מלחמה היא אלימות הדדית מכוונת ומאורגנת בין קבוצות אנשים.

כלומר, ההכשרה הצבאית צריכה להכין את המפקד לבנות, לקיים ולהפעיל קבוצה של לוחמים שתנקוט אלימות כדי להשיג מטרה

שהוגדרה לו על ידי הדרג הממונה ולשרוד את האלימות הנגדית שנוקטת קבוצה יריבה שמנסה להשיג מטרות משלה.

אומנם לכל אחת מהמילים בהגדרה הזאת יש חשיבות, אבל, לדעתי, שתי המילים הראשונות הן המפתח: "אלימות הדדית". בניגוד לכל מקצוע אחר, נדרש המפקד לתפקד כאשר מישוה מנסה לחבל בכוונה תחילה בכל מעשיו ולשם כך מנסה להרוג אותו ואת פקודיו - מה שמטיל עומס רגשי ונפשי כבד על המפקד כשהוא שוקל כיצד לפעול.

מה זה אומר על מאפייני מקצוע הפיקוד? מכל התיאורים שקראתי על המהות ועל המאפיינים של הפיקוד במלחמה זה ששיכנע אותי ביותר הוא חמש הפסקאות הראשונות בספר התורה המרכזי של צבא גרמניה מ-1933 "פיקוד על כוחות" (Truppenführung):

1. הפיקוד במלחמה הוא אמנות, פעילות יצירתית המבוססת באופן חופשי על עקרונות מדעיים ומציבה את התביעות הקשות ביותר מטבע האדם.
2. המקצוע הצבאי מתפתח כל הזמן. אמצעי לחימה חדשים משנים כל העת את צורתו. יש לחזות בזמן את הופעתם, להעריך נכון את השפעתם ולהיערך במהירות בהתאם.
3. אין גבול למגוון המצבים הנוצרים במלחמה. הם מתחלפים לעיתים קרובות ללא התרעה, ורק לעיתים רחוקות ניתן לצפותם מראש. לקושי הרב לחזות את הצפוי לקרות (עד כדי אי-יכולת מוחלטת) השפעה מכריעה על ניהול המלחמה. הרצון שלנו מתנגש ברצון העצמאי של האויב. חיכוך וטעויות הם תופעות יום-יומיות.
4. חוכמת המלחמה אינה ניתנת לתמצות בתקנונים - מלאים ועבי כרס ככל שיהיו. את העקרונות, ואת הנובע מהם, יש להתאים לנסיבות. היישום הפשוט והעקבי הוא הדרך הבטוחה ביותר להגיע ליעדים.
5. המלחמה מציבה את המבחנים הקשים ביותר לסבולת הנפשית והפיזית של הפרט. מכאן שבמלחמה יש לתכונות האופי משקל רב יותר מאשר לשכלתנות, ובשדה הקרב מובלטות תכונות הנעלמות מהעין בימי שלום. מקצועו של המפקד הצבאי דורש ממנו

יכולת גופנית, יכולת שכלית ומעל לכול יכולת נפשית להתמודד בסביבה שמאיימת על חייו ועל חיי פקודיו ואשר משתנה כל העת. עליו להחליט כיצד לפעול כשהוא יודע בוודאות שאינו יודע באמת מהו המצב. לטענת הכותבים הגרמנים, במצב הזה יש לתכונות האופי חשיבות רבה יותר מאשר לכישורי החשיבה. תפיסה דומה באה לידי ביטוי באמרה המיוחסת לדוכס מוולינגטון - שאת הניצחון בקרב ווטרל² השיגו הוא ואנשיו במגרשי המשחקים של איטון. לימים נטען שהאימפריה הבריטית כולה נכבשה בזכות אותם מגרשי משחקים (איטון הוא בית ספר תיכון שבו ובשכמותו חונכו רוב האנשים שיצאו לכבוש את האימפריה הבריטית ולנהל אותה). יש לשים לב: לא בכיתות הלימוד יצרו את הניצחון ובנו את האימפריה, אלא במגרשי המשחקים - שם עיצבו את האופי התחרותי ואת כושר ההתמודדות הנפשית של התלמידים. גם הגנרל האמריקני מקארטור חשב שתחרויות

אינני טוען שהמקצוע הצבאי הוא בעיקרו מקצוע של עשייה, ורוב הידע שדרוש בו, בוודאי בתפקידי הפיקוד הזוטר, הוא ידע מעשי יישוני

ספורט הן מרכיב חשוב בעיצוב האופי של הקצינים לעתיד.

אולם ברור לכולם שלא די באופי האופי חשוב לעיצוב יכולתו של המפקד לחשוב בעודו נתון ללחצים ולמתחים הנפשיים העצומים של שדה הקרב. אולם כדי שהחשיבה הזאת תהיה נכונה, נדרש המפקד גם לידע מקצועי רב.

מסופר - וכמו הרבה סיפורים מהסוג הזה, קשה לדעת עד כמה הוא נכון עובדתית או שמא הוא משל שהומצא כדי להעביר מסר - שאחרי אחת ממלחמותיו דרש המלך הפרוסי פרידריך הגדול מקציניו הבכירים להשתתף בקורסים ללימוד המקצוע הצבאי.

הקצינים התרעמו בטענה שהם כבר מצויים בצבא שנים רבות, השתתפו במלחמות רבות ובקרבות רבים ולכן כבר צברו ניסיון רב ואינם זקוקים להכשרה בכיתות לימוד. ענה על כך פרידריך: "יש לי בצבא שתי פרדות שהשתתפו כבר ב-20 מסעות מלחמה, ובכל זאת הן עדיין פרדות". הניסיון האישי ללא הכלים המדעיים והתיאורטיים שיאפשרו לעכל אותו ולהפיק ממנו לקחים לעתיד - אין בו די.

מעבר לכך, הניסיון - כפי שאמר פעם מישוה - הוא מורה מעולה, אבל הוא גם מורה מאוד יקר, ולכן רק הטיפש לומד מניסיונו שלו, ואילו החכם לומד מניסיונם של אחרים. הניסיון של כל אחד מאיתנו מוגבל לחוויות האישיות שהספקנו לחוות. המציאות היא רבת פנים, ואיש אינו יכול להבטיח לנו שלא ניתקל בעתיד בתופעה שטרם חווינו. לכן אחד התפקידים החשובים של ההכשרה הצבאית הוא לנסות להזריק לנו את הניסיון שאחרים חוו כדי לקצר ולהוזיל לנו את תהליך הלימוד מניסיונו שלנו.

מהו תפקיד האקדמיה בהכשרת הקצין?

אז מהו התפקיד של האקדמיה בכל אלה? הכלים האקדמיים הם שמאפשרים לנו לאסוף את כלל הניסיון שחוו הצבא שלנו וצבאות אחרים, להשוות אותו למציאות הצפויה בקרב הבא ולנסות לייצר את הידע הדרוש למפקדים כאשר יוטל עליהם לבחון את המציאות ולהתאים אותה לצרכים שלהם כדי לבצע את המשימות שהוטלו עליהם.

היכולת לעשות את הדברים האלה תלויה בכך שיהיה בידי המפקד בנק ידע עשיר במגוון רב ורחב של תחומים - חלקם צבאיים בלבד וחלקם לקוחים מעולמות תוכן אחרים כמו פסיכולוגיה, סוציולוגיה, הכרת התרבות שלנו ושל האויב והכרת המדעים המדויקים המשפיעים על ביצועי כלי הנשק. אבל בסופו של דבר, ברגע האמת, כאשר הקליעים והרסיסים עפים מסביב, המפקד נמדד ביכולתו להתגבר על הפחד האישי, להחליט החלטות נבונות שיש קשר גיוני בינן לבין המציאות סביבו וסביב פקודיו, להפגין מנהיגות שתאפשר גם לפקודים להתגבר על הפחד שלהם ולבצע את המשימה.

כפי שנאמר קודם לכן, הכשרת הקצין הצעיר בצה"ל ממוקדת בפן המעשי על צדדיו

לא בכיתות הלימוד יצרו את הניצחון ובנו את האימפריה, אלא במגרשי המשחקים - שם עיצבו את האופי התחרותי ואת כושר ההתמודדות הנפשית של התלמידים

וגם להעניק ידע מעשיר נוסף על אמנות המלחמה בכלל. כך, לדוגמה, ישנה סדרה של שיעורים שבהם סוקרים את התפתחותן של תורת הקרב ושל הטקטיקה במאה ה-20 כדי להסביר לחניכים כיצד נהגתה תורת הלחימה של צה"ל שהם לומדים בשיעורים. נוסף על כך מיועדים השיעורים האלה להראות כי הכללים שקבע צה"ל לגיבוש דרך הפעולה הנבחרת שלו במתארים מסוימים אינם תורה מסיני וכי צבאות אחרים בחרו כללים אחרים. לשיעורים על התפתחותה של תורת הלחימה ולשיעורים על התורה עצמה נוספת גם סדרה של ניתוחי קרב שעורכים החניכים עצמם. ניתוחי הקרב האלה מיועדים להמחיש - בין היתר - את מאפייני המלחמה במתארי הלחימה השונים ואת המשמעות שיש ליישום או לאי-היישום של תורת הלחימה. מי שמיועד לתפקיד של מפקד גדוד יוצא אחר כך לקורס ייעודי מעשי שבו ילמד - לקראת הכניסה לתפקידו - כיצד לפקד על גדוד. בהמשך יש כמה השתלמויות מעשיות נוספות ובסופו של דבר מגיעים הקצינים למכללה לביטחון לאומי שעוסקת בחיבור שבין המקצוע הצבאי לבין המדיניות

הרגיל למפקדי פלוגות - לבין ידע אקדמי ברמת תואר ראשון. הקצינים האלה לומדים לא רק כיצד לנתח את האירוע האחרון שבו הם השתתפו, אלא כיצד להסתכל על תמונה רחבה יותר - על קרבות של אחרים ולא רק ברמת הפלוגה. הם לומדים גם מקצועות שאינם צבאיים טהורים, אבל עשויים להשפיע על הבנתם הכללית את המתרחש סביבם כמו מזרחנות.

לאחר כמה שנים נוספות בתפקידים שונים נשלחים הקצינים למכללה לפיקוד ולמטה כדי לעבור קורס בן תשעה חודשים. הקורס הזה מנסה להקנות גם את הידע הטכני שחיוני להפעלתן של חטיבות ושל אוגדות

ככל שקצין עולה בדרגה, הוא נדרש לחשיבה מופשטת יותר על המציאות

הטכניים והנפשיים. אנחנו לא רק מכשירים את הקצינים האלה, אנחנו כל העת גם בוחנים אותם כדי לבדוק אם הם מתאימים לעלות לשלב הפיקוד הבא. אולם ככל שהקצין עולה בסולם הדרגות, משתנה הרכב הידע שהקצין זקוק לו. ככל שהוא עולה בסולם הדרגות, נדרש הקצין פחות לראייה תלת-ממדית, לכושר ניווט, למנהיגות, לקור רוח תחת אש וכן הלאה, משום שהוא עצמו נמצא פחות בשדה ויותר במשרד (גם אם המשרד הזה מצוי באוהל המחובר לצידו של נגמ"ש). הוא פחות חייל ויותר מנהל.

זהו תהליך הדרגתי. מפקד הפלוגה עדיין נדרש להימצא בחזית הקרב, אבל הוא עוסק פחות באיתור מטרות ויותר בניהול הכוחות שלו. מפקד הגדוד מתרחק מדרגה אחת נוספת מהחזית. מפקד החטיבה "רואה" את רוב הקרב מרחוק - דרך הדיווחים של פקודיו ועל מפה. הוא יכול וצריך להרבות בביקורים בגזרות חשובות כדי להתרשם באופן בלתי אמצעי ולהשפיע בנוכחותו, אבל הוא יכול להשפיע כך רק על חלק קטן מהמתרחש באותה העת. מפקד האוגדה מרוחק עוד יותר. אלופים מבקרים לפעמים בשדה הקרב, אבל עיקר תפקידם הוא לשבת במשרד ולנסות לפענח את המצב על סמך ציורים על מפות ועל סמך דיווחים בעל פה או בכתב.

אם כן, ככל שקצין עולה בדרגה, הוא נדרש לחשיבה מופשטת יותר על המציאות. לכן ככל שהוא עולה בדרגה, הוא זקוק יותר לכלים אקדמיים כדי לסייע לו בתפקידו. אבל - ויש לזכור זאת - גם למפקד העליון של הצבא חשוב שתהיה הבנה מעשית של מה שנדרש מפקודיו לבצע. פקודה מהמפקד העליון, שלדעת המפקדים הזוטרים והחיילים מנותקת מהמציאות הקרבית, היא אחת הדרכים הטובות ביותר להבטיח את שירת רוח הלחימה ואת אובדן המשמעות.

שלי ההכשרה של המפקד לאחר קורס קצינים

מסלול ההכשרה בצה"ל של היום מנסה להעניק בשלבים את תוספת הידע לקצינים. קצינים רבים, שנחשבים מתאימים לפקד על פלוגה או לשמש קציני מטה בשדה, מופנים - לאחר כמה שנים בתפקידי קצונה זוטרה - למכללה לפיקוד טקטי ללימודים שנמשכים שנתיים. תוכנית הלימודים שם מנסה לשלב בין תוספת ידע טכני - כמו זה שניתן בקורס

(שלמען יישומה פועל הצבא). זהו קורס שעיקרו אקדמי.

קצינים רבים מגיעים לאקדמיה האזרחית ולומדים לקראת תארים בכל מיני מקצועות שלכאורה אין דבר וחצי דבר בינם לבין המקצוע הצבאי. ובכל זאת כדאי לנו שילמדו שם משום שהם מעשירים את הידע הכללי שלהם, וחשוב מכך - את דרכי החשיבה שלהם ויכולים לנצל את ההעשרה הזאת באופן שבו הם מיישמים את כללי המקצוע הצבאי.

הבעיות בהכשרת הקצינים בצה"ל

מהתיאור שלעיל ניתן לחשוב שהכול טוב בהכשרת הקצינים בצה"ל, אך לא זה המצב. הבעיה הראשונה היא שלא כל הקצינים עוברים בכל התחנות שצוינו כאן. זה עלול לקרות משום שתפקיד מתפנה באופן לא מתוכנן, וצריך לאייש אותו מיד, בגלל מגבלות תקציב ובגלל כל מיני בעיות אחרות שמוכרות היטב לכל מי שמצוי בסד הלחצים של העשייה הביטחונית.

הבעיה השנייה היא חיובית ומטילה עלינו, המורים, עומס לא קל: האנשים שמגיעים אלינו למכללות הם ברמה גבוהה. אלה אנשים נבונים, בעלי ביטחון עצמי וחוש ביקורת. הם בעלי נסיון מעשי רב, אבל הם גדלו במסלול שלכל אורכו מדדו אותם על פי איכות התוצאות של מעשיהם ולא על פי איכות התהליך שהביא אותם לתוצאות האלה. עד שהגיעו אלינו, העולם התיאורטי - שהוא היסוד למעשים שלהם - היה ברובו חבוי מהם. הם השוו בין התורה הכתובה בספר לבין הניסיון החווייתי שצברו בעצמם והתמודדו עם האתגרים שמולם.

הם הגיעו אלינו כי הם היו מוצלחים. מטבע הדברים הם בדרך כלל לא מבינים את הקשר בין ההגות לבין העשייה. הם בוחנים כל שיעור לפי קריטריונים תועלתניים: "האם הידע הזה היה עוזר לי לפתור טוב יותר את הבעיה הטקטית שהתמודדתי איתה באירוע האחרון שהשתתפתי בו?" "כיצד זה יעזור לי להתמודד עם התפקיד הבא שלי אחרי שאסיים את הקורס?" לעיתים הם מעירים לנו: "מה אתה מדבר איתי על האוגדה? אני הולך להיות מפקד גדוד או מפקד טייסת! דבר איתי על זה. מה אתה מספר לי מה היה בשוחות של מלחמת העולם הראשונה, אני נלחם נגד גרילה בשטח בנוי".

אנטואן-אנרי ז'ומיני, הוגה דעות צבאי שוויצרי בן המאה ה־19 ◀ "גם אם עקרונות מדעיים לא ייצרו מצביאים דגולים, הרי שלכל הפחות ייצרו מצביאים מיומנים דיים להימנות כשורה הבאה אחרי אלה ששליטתם באמנות המלחמה באה להם ככישרון טבעי מלידה"

הקושי שלהם להתמודד עם העולם התיאורטי אינו נובע מבעיה באיכות שלהם, הוא נובע ממסלול החיים היום-יומי שחוו במשך שנים. הם מקצוענים בביצוע הטכניקות והתרגולות, הם מבינים מעולה כיצד לקרוא מפה ולתרגם אותה לשטח, הם יודעים לבצע מארבים מתוחכמים ולהתאים את התוכנית לתנאים של שכם שהם שונים מהתנאים של עזה ולהשרות בפקודים שלהם

המקצוע הצבאי הוא קודם כל מקצוע מעשי, והאנשים שנדרשים כדי לשרוד בו ולהצליח בו הם מעשיים ומחונכים לפעול בעוצמה. לידע האקדמי יש תרומה בשיפור הביצועים של אותם אנשי מעשה

ביטחון על בסיס היכולת הזאת. האתגר לפתוח אותם לעולם הרחב יותר הוא לא שלהם, הוא שלנו, המורים. התנאי הראשון להצליח בזה הוא להבהיר להם את התועלת המעשית של האקדמיה: אנחנו לא מלמדים היסטוריה לשם ההיסטוריה, אנחנו מלמדים היסטוריה כי היא ריכוז החוויות והלקחים של קודמינו, תוצר של התחקירים שהם ערכו או שערכנו אנחנו לקרבות שלהם. זהו ריכוז חוויות שעשוי לחסוך מהחניכים שלנו זעה ודם. כך, לדוגמה, אני מציג להם את ההישגים הנדרשים בקורס שלי על התפתחות תורת הקרב במאה ה־20:

- הבנת הרקע שעליו נשענת תורת הקרב של צה"ל ביבשה, באוויר ובים. ההבנה הזאת היא המסד לדיונים במסגרת השיעורים על תורת המבצעים.
- התמצאות בתפיסות שונות ליישום כמה מושגים תורתיים - תפיסות שבחלקן חורגות מהמקובל בצה"ל - כדי להעשיר את בנק הידע של החניך לקראת תכנון מבצעים.
- הכרת התרומה של ההגות הצבאית לתפקוד המפקד.

התנאי השני הוא שכאשר הם מקבלים מטלות מעשיות, הן כוללות גם מרכיבים אקדמיים כמו השוואה בין מה שנדרש מהם לבין אירועים היסטוריים או אמירות של הוגה דעות מפורסם.

סיכום

המקצוע הצבאי הוא קודם כל מקצוע מעשי, והאנשים שנדרשים כדי לשרוד בו ולהצליח בו הם מעשיים ומחונכים לפעול בעוצמה. לידע האקדמי יש תרומה בשיפור הביצועים של אותם אנשי מעשה, כפי שכתב הוגה הדעות הצבאי השוויצרי בן המאה ה־19, ז'ומיני: "גם אם [עקרונות מדעיים אלה] לא ייצרו מצביאים דגולים, הרי שלכל הפחות ייצרו מצביאים מיומנים דיים להימנות בשורה הבאה אחרי אלה ששליטתם באמנות המלחמה באה להם ככישרון טבעי מלידה".

הערות

1. כל תחקיר מבצעי הוא למעשה מחקר של היסטוריה צבאית, וכל מחקר ראוי של היסטוריה צבאית הוא למעשה תחקיר מבצעי של אירוע.
2. ניצחונו הגדול והמכריע של הדוכס מוולינגטון ב־1815 ששם קץ לשאיפות השררה של נפוליאון.